

bodnáripar nagyobb mérvben üzetik, az akózás lehetséges legyen, s ennél fogva az akózással az illető törvényhatóságok meghallhatása mellett községi közegek fognának megbízatni, melyek ép úgy, mint a többi hitelesítési közegek a kereskedelmi ministerium, illetőleg a központi mértékhitelítő bizottság felügyelete alá tartozandnak.

Egyébiránt az összes hitelesítési ügy miként való szervezésének részletes tervét akkor fogom a törvényhozás bírálata alá bocsátani, mikor az annak keresztülviteléhez szükséges költségek megszavazását lesz alkalmam kérni.

Mihelyt a hitelesítő közegek szervezete eléggé előhaladt, azonnal megkivánom engedni az új mértékek és súlyok fakultatív alkalmazását, és ép ezért kérem is, ezen alkalmazás határidejének kijelölését a törvényjavaslat 7. §-a értelmében a kormányra bízati.

Gr. Zichy József, s. k.

Adatok az „Erdészeti Műszótárhoz.”

A magyar nyelvbe becsúszott temérdek idegenszerűség kiirtására indított meg az akadémia megbízásából a „Magyar Nyelvőr” 1872-ik esztendőben. Ezen, Szarvas Gábor tudóstársasági tag ur által kitűnően szerkesztett folyóirathoz Magyar- és Erdélyország csaknem minden vidékéről gyűjteményesen özönlenek be a tájszavak és szólásmódok. Ezenkívül abban a régi magyar nyelvemlékeknek nyelvezete, feledségbe ment vagy elavult szólásmódjai, kihalt szavai is felelevenítettnek.

Ezen havi közlőnynek múlt évi füzetek kezembe kerülvén, kiirtam azokból az erdészeti szempontból csak távolról is figyelembe vehető szavakat, s közlöm azokat a saját magam által

összeböngészettekkel együtt az erdészeti közönséggel, egyelőre csak mint anyagot a szótárhoz; azt hiszem, nem mivelek haszontalan munkát. Az eddig feljegyzettek következők:

Abajdos : kuszált.
 Baranyálni : boronálni;
 bokászolódni : tévelyegni az
 erdőben;
 bódisház : hamuház;
 bakonta : erdőlőszánka;
 bozút : burjános, bozotos;
 buczkú : tuskó;
 bujtani : homlitani;
 bucsi : bucska, csobolyó, kis-
 hordó;
 baléta : faczédula;
 bodonka : hordócska;
 borosán : fenyőtüske;
 bőrhés : törekes;
 bakócz : sütni való fa;
 berenka : izlandi zúzmó;
 bétya : szurok;
 buczkó : kinövés a fán;
 boglyafa : boglyába rakott, fel-
 vágott tűzifa.
 Csikor : fagy, (csikorog);
 csögös-bögös : bokros;
 csög-bög : szemet;
 csök : tuskó;
 csádé : levágott fa ágboga;
 csapás : ujom;
 cerko : nád vagy tengeri szár-
 ból csinált kunyhó;
 cserbok : cserbogyó;
 csobolyó : víztartó faedény;
 ciher : bokor;

csepe, csepeles : fiatal tölgyfa,
 csepefa;
 csontika : száka, pipagyujtó
 fácska;
 csoszó : csusztató szántalp hegy-
 meredekeken;
 csajbos : ágas-bogas;
 csajgos : girbe-gurba;
 csóznik : pózna;
 csikuti, csikóté : csikótófa;
 csepőte : bokros hely;
 csilláncóznai : kapaszkodni;
 csomak : ékfejsze;
 csórag : polozna, pózna;
 csömöz : csimaz, bűdösféreg
 (cserebogár pajorja);
 csörmöly : üszög;
 cicamaca : rekettye vagy fürfa
 barkája;
 czüjek : czövek;
 csuhit : káka;
 csati : csattogó, földieper;
 csender, csenger : cserebokros
 erdő;
 csajtorás : görbe;
 csonka-bonka;
 csetenye : zöldág;
 csókány : csákány;
 czökör : szatyor;
 csapa : nyom;
 csipet : pl. egy csipet mag.

Döbön : bödön, fenyőfaedény,
vaját és turót tartanak benne
és egy darabban kivájt üres
törzs, melyet források fölibe
alkalmaznak, (köpü);
dorkó : kupa, ivőedény fából;
dúfa : vékony rudra illesztett
hosszu lépesvessző madár-
fogáshoz;
dühent : suhint, vág;
dörömb : dombos hely, se ma-
gas, se sík;
dudú : bodony, bödön;
döng : fatörzs, mely nincs el-
hasogatva;
dudafa : eperjfa;
daránicza : hosszú deszkazsin-
dely;
dolgosok : munkások;
dollani, dolhadni : korhadni;
dirib-darab : aprólék, apró da-
rab; jó darab tartománya
van = szép darab birtoka
van;
dócz : dúcz, púp;
dömlök : hüvelykujj;
dúság : dulás, pusztulás (fejsze
által) az erdőben.
Estáp : ostor, vessző, horoges-
táp (gyertyán és mogyoró
suhángok);
élet : termés; élés : legelő;
előded : elő, ős; elődedin levő :
elején levő;
egy járás : egyszerre;
esztrenga : szűkhely, hol a juho-
kat hajtják egyenkint fejésre;

életmagra kap;
egy ereszkedő jobb száz ka-
paszkodónál;
eleven szén = parázs zsarátnak
emelcső : felvonóhid (Schlag-
brücke).
Forramat : forrás;
feles : számos;
folyamik : gyűl;
furatos : valamely verő-eszköz
(Prügel);
fányós : az út, mikor nagy sár van;
fáguru : favágató, favágó törzs;
fenkő : fenőkö;
farda : ferde (növésre pd. diny-
nye, gyertyánfa);
felesedni : párosulni (állatokról);
fokódik : szárad (a föld);
fuatog : fuvatag, hófuat;
fürgetű, fürgetyű, fergetyű;
ajtóra fordítható zár; így hiv-
ják a tengely (szekérben)
felett levő fát is;
famacska : bak;
forús : fuvaros;
fondor : gesztenyének tüskés
hüvelye;
fekés : fekvés;
fakó : vasalatlan (kerék vagy
szekér);
furkoly, villázat, mereklye :
apró buglya; kéfa : szarufa;
favágító : favágó hely;
fiókozni : a fattyuhajtásokat
kivágni;
fakepe : papi failletőség; füled :
érik, erjed.

Gerhes : éhség vagy betegség miatt sovány, roszkinézésű;
 gerbicz, girbicz : egészséges, de sovány;
 gubancs : kopáncs, gyümölcs-tök; a gesztenye szőrös gubancsától megkovulni. Más-kép : gubancz, guba, —ó.
 gangiczos : görbe;
 gyujtó : gyufa;
 gernyók : hitvány, sovány;
 gümecs : apró kődarab;
 gereginye : galagonya;
 görög : gurul, perdül, pereg;
 granicz : határ (Gränze);
 gernyáncsos : sovány;
 godola : élőfán található forradás;
 göböres ; göröngy;
 gerendü : gerenda;
 gubita, gubo : tölgyfán termő gubacs;
 gyomború : fagyöngy;
 gyóta : liget;
 gádor : folyosó; gyaratás : rostálás;
 gallyagos : fiatal fákkal benőtt hely az erdőben;
 gazfa : leégett vagy magától kidúlt, korhadó fa;
 gámor : vetemény körül való könnyű kerítés;
 gsuvaszt : lehámlit pd. fűzfát;
 gurgula : fasótartó;
 gíz-gaz, gyimgyom : mindenféle gaz, semmire sem használható növény;

girbe-görbe, görbe-gurba : több görbülésű ág;
 gádorfa : a tornác földön fekvő fája;
 gantárfa : gadnárfa;
 gernács, gornács : főképen tején elszáradt fák száraz gallya;
 garagulyás, zsömrös, kilisesfa : a tölgy, ha kinövések vannak rajta;
 Harog : horog (kuton), széna-húzó horog;
 hasigat : hasogat;
 hepe-hupás : dimbes-dombos;
 hajzás : épületfedél, hajazat;
 hosszán ne keresztleg;
 hiu : házhéja;
 hosszattába : hosszába;
 habarcz, hibarcz : kátyú;
 hévér, hőbér : emelyű;
 huzalkodik : nyúlik (a fanővéssel);
 háska, háskó : kerítés, palánk;
 hadarics : aprócsalán;
 hombár ; szuszék;
 hágó : kapaszkodó;
 hamvász : hamuégető;
 huruba : putri;
 hasovány : kerítés;
 horgaska : csipke;
 horgas-borgas : meggörbült (ide-oda) hegyi ösvényről;
 hámozni : héjazni, hántani;
 halantozik : fennyadoz a növény;
 homboly : füves halmazat prizma alakban;

homp : felfeszegetett hant;
 horgit : horgosit; hintez : hint.
 Iskájha : létra; igabéfa : két
 felállófa, mely a jármot
 összetartja;
 izrom : izromba szakad a ned-
 ves odvas fa, ha leomlik;
 izatos : kifestett; iromba : tarka
 színvegyület.
 Kulcsorgya, korcsolya : eszköz,
 melyen terhet hengergetnek
 fel a szekérre (pl. hordót);
 kajkós : kajmos (bot);
 kiteperni a tüzet : felélesztetni;
 keselyedik : megfakul, színe
 kopik;
 kétszélleg : két szélit egybe-
 illesztve;
 kaláta : kivágott fa, melybe a
 feldolgozandó fát szorítja a
 bognár;
 korbáni : forgácsolni;
 kukora : viszásgörbe;
 kurugla : szénvonó;
 kelevin : kelés, kelevény;
 kóficz : gömbalakulag kis szá-
 jjal fonott véka;
 kankalék : kútostor vagy azon
 levő görbevas;
 kászú : fakéregből készült edény
 = kazup vagy kozup;
 kérőt rág (tehén, őz, sat.);
 kaczor, kaczar : horgos kés;
 kiháló : éjjeli szállás marhale-
 geltetéskor;
 kóboros : ernyős (pd. szekér);
 kóbor : ernyő;

kupa : 2 itezés edény;
 köpü : káva egy darab kőből v.
 fából forrásokra;
 kártélyozó : ki a mezőn lop
 vagy marháját tilosba ereszt;
 kéfa : szarufa;
 kukojcza, kakujza : áfonya.
 Laponyag : lapály, lapályos; la-
 pány : lapály;
 lim-lom : szedett-vedett jószág,
 gazfa;
 lána : kasza vagy fűrészpenge;
 lesorjáz : soronkint lever, vagy
 lelődöz;
 lyukdal : lyuggat;
 löcsbötöl : löcsből;
 laptika : kétkerekű kocsi;
 lankás : gyenge meredek;
 lobogo : borvizes forrás;
 lok : lapályos hely;
 leb : pd. a Bűdösbarlangból ki-
 jövő bűdös vagy bűdösköleb;
 ledurungózik : lezuhan nagy kő
 vagy fatönk a lejtőről;
 lécskál : mezgerél, böngész;
 leontani : ledönteni (a fát).
 Magzatozás : nemzés, szülés;
 míg a fát levágtam, hittalak
 (fejszezsattogással), míg meg-
 raktam (a szekeret) vártalak,
 hogy elvittem nem a tiéd,
 hanem enyim;
 mázgál : mázolgat (tapaszt);
 megdug, feldug : folyóvizet;
 megélez : vésüt;
 megvet, megvetemedik a cseber
 dongája;

mohol : betűzőszű;
 molna, mona : malom;
 megczerkad : megfullad;
 máté : medve, maczko;
 megzurran : megzördül;
 megdőjt az idő : meglágyul;
 megveti magát az idő : elromlik, megváltozik;
 mezgerélni : böngészni, szedgetni;
 megsódott : megnőtt.
 Nyespuha : lasponya;
 nyersés : irtáshely;
 nyomadék : a szikkadni kezdő sárban hagyott embernyom;
 nagyút : országút.
 Pesely : persely (szekéragyban);
 pozsdúl : bujánnó, zsendül, pezsdül;
 pörnye : sziporka;
 purhás : korhadt;
 pílka : sás; pallólás, pelelés : szelelés (magról);
 pilke : hordó akonája;
 pula : törpe, puja;
 purzsa : a fának pudvás része, melyet tapló gyanánt használnak;
 pörönty : harmatos vagy vizesfű;
 páskom : legelő; pörgete : (Ratsche);
 putina : putton, budonka (faedény);
 perzsbűz : égett szag.
 Rivad : támad a szél;
 roshad : roskad, pusztul;
 rianás : jégrepedés a Balatonon;

reszfog : reszelőfog;
 rököny levegő : rökönyödött levegő;
 ribancz : rosz (hely);
 rittani : irtani; ravaszlyuk : rókaluk.
 Szalufa : szarufa;
 sömjék : vizjárta, homoki kapáló, semlyék;
 sód : kis folyóvíz;
 szinfa : megderekasodott fa, javafa;
 sindő : sindely;
 süény : (palánk) sövény;
 suhanczár : suhancz, legény;
 szurdok : zug;
 sód : tűzhely;
 szapú : szalmakosár;
 serevény : sarjadzó nyár és jegenyebokrok;
 sorvást : soronként;
 sikesü karika : felvonó csiga;
 szamaló : szénvonó;
 szemes : szépje, nagyja gyümölcsnek, állatnak;
 szegelye : szegélet, zugoly;
 sivár, sivány, buczka : homokos helyekről;
 stömpöly : támaszték;
 szellet : nedv a növényekben;
 szivárvány : hőbér;
 szököllő : percz;
 szősz : kócz;
 szuszék : gabona és szénatartó;
 silinga : kötött kosár;
 sasóka : kapcsoluk;
 sarabolni : füvesföldet felnyesni;

silapos : nagy eszterhéju;
 simicza : fapalaczk, csobolyó,
 csobán;
 sipró : rőzse;
 suvadt mogyoró : tokjából ki-
 esett, suvál, suvad;
 szállingó : gyéren levő (fűszál);
 szilony : kétfelé hasított vesz-
 szőből készült kötelék.
 Tipaszos : tapadás;
 toppni : lépni;
 tűszkü : kova;
 tövig romlott : tönkrejutott;
 tetejzve : tetézve, tetősen rakva;
 tisztásit : gyérit erdőt;
 tapkerék, taps- vagy tepskerék?
 támasz : Pfeiler;
 tarcs : tartalék, der Halt;
 rétoha : létra;
 tokmány : kaszakő-tok, fentok;
 talabor, alahor : talpaló;
 terű : teher; tetésebb : maga-
 sabb;

törpe : kicsiny;
 tebédfa : dúslombozatú fa;
 top : talp; töstőből : egészen
 tőből.
 Űstök : házeresz;
 üvegcsűr : huta;
 uggó : zúgó;
 üver : fehér anyag, márga.
 Zöldit : zöldel;
 zsompor : szakajtó;
 zselyp : hant; zselypel : hantol;
 ziheter : zivatar;
 jelben van : ki van szemelve.
 Virteleg : az épület végén az
 a falrakás, melyen a szele-
 men két vége nyugszik;
 verő : kalapács;
 vész : száraz rohadt fák ha-
 lomra dülve a rengetegekben;
 vetéskapu : a falu végén, hogy
 a marha a vetésre ne menjen;
 villancs : éji pásztortűz;
 viheder : vihar, szél.

A „Magyar Nyelvőr“ 1873-dik évi 12. füzetének rövid kivonata ez. A szavak kiválasztásánál mindenesetre csak egyéni nyelvérzékem sugallata adott irányt, most nem is indokolom tehát, hogy melyiket miért irtam ki jóformán azon megjegyzéssel, értelmezéssel, a mint ott találtam. Ez megtörténhetik majd a tulajdonképeni feldolgozásnál, mit, ha nálamnál ügyesebb, ahhoz értőbb, nem vállalkozik rá, később meg is fogok kísérteni.

Ha a tekintetes szerkesztőség hasznosnak látja e szógyűjtést, folytatni fogom a böngészést a „Nyelvőr“ többi évfolyamaiból is. *)

Ujlaki István,
 erdész.

*) Szívesen fogadjuk az ígéretet.